

FRANCISZEK BIEDA 1896 – 1982

Z grona starszego pokolenia geologów i paleontologów znowu ubył jeden z uczonych. W dniu 20 września 1982 zmarł prof. dr Franciszek Bieda. Moim zamierzeniem jest nakreślić krótką charakterystykę człowieka i badacza na tle biograficznych etapów Jego życia, uwypuklić rezultaty Jego działalności w najważniejszych dziedzinach.

Urodził się w roku 1896 w Sowlinach koło Limanowej w rodzinie rolników. W latach 1906–1916 uczęszczał do gimnazjum w Nowym Sączu. Jeszcze przed ukończeniem gimnazjum w 1914 r. wstąpił ochotniczo do Legionów i z tą jednostką wojskową związany był do 1917 r. W 1915 r. na froncie wschodnim nad Prutem doznał ciężkiej rany. Zdruzgotane pociskiem szrapnelowym obie kości przedramienia prawej ręki spowodowały konieczność długiego leczenia szpitalnego i inwalidztwo. Niezależnie od tych wypadków zdołał ukończyć gimnazjum i zdać maturę w 1916 r. Mimo ponawianych operacji ręki i nabytej we frontowej służbie choroby płuc, po zwolnieniu z Legionów zapisał się na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego na studia przyrodnicze o kierunku geologiczno-paleontologicznym, które ukończył w r. 1921. W programie Jego studiów prócz nazwisk profesorów biologów spotyka się nazwiska geologów, jak Kreutz, Janczewski, Smoleński, Sawicki, Grzybowski, Goetel, Szajnocha, Nowak.

W tym czasie studia z uwagi na warunki życia nastęrczały wiele trudu. Jak wspomina sam profesor: „w pracowni paleontologicznej kierowanej podówczas przez prof. J. Grzybowskię, a mieszczącej się przy ul. Grodzkiej 53, w nieogrzewanym często lokalu trzeba było siedzieć o głodzie i chłodzie w zimowym palcie”. Na rok przed ukończeniem studiów warunki bytowe polepszyły się, gdyż profesor objął stanowisko demonstratora, a później asystenta pracowni.

Pracę naukową rozpoczął pod kierunkiem prof. J. Grzybowskię. W 1922 r. uzyskał tytuł doktora na podstawie pracy o numulitach fliszu karpackiego. Po śmierci prof. J. Grzybowskię w 1922 r. został mianowany starszym asystentem pracowni. W tym czasie do 1929 r. pracownią opiekował się prof. J. Nowak. W 1929 r. prof. Bieda wyjechał na zagraniczne studia. W Paryżu, gdzie zatrzymał się najdłużej, miał możliwość korzystania z bibliotek i zbiorów otwornic. Studia nad numulitami uzupełnił wyjazdami do Szwajcarii, Włoch i Austrii. Wynikiem prawie rocznych studiów zagranicznych było ukończenie pracy habilitacyjnej i uzyskanie w 1931 r. tytułu docenta. W tym czasie od 1929 r. kierownikiem zakładu był prof. dr W. Friedberg. W 1930 r. niżej podpisany miał możliwość poznać ówczesnego doktora Biedę, gdyż jako młodszy asystent został przydzielony Mu do pomocy w prowadzeniu ćwiczeń paleontologicznych. W 1933 r. po przejściu prof. Friedberga na emeryturę, doc. F. Bieda został kierownikiem zakładu z obowiązkiem prowadzenia wykładów i ćwiczeń. W 1935 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym.

Z wybuchem drugiej wojny światowej prof. Bieda wraz z innymi udaje się na tułaczkę na wschód, skąd szczęśliwie powraca późną jesienią do Krakowa. Najpierw przebywał w rodzinnych Sowlinach, unikając „otwarcia uniwersytetu” przez Niemców i wywiezienia do obozu koncentracyjnego. Władze niemieckie zlikwidowały wszelką działalność uniwersytetu. Lokal zakładu paleontologii przeznaczono na inne cele (Archiwum państwowe), zaś cały inwentarz przewieziony został do gmachu geologii U.J. przy ul. Anny 6 i pomieszczony w piwnicach.

Przez cały okres okupacji prof. Bieda pracował w filii Instytutu Geologicznego w Warszawie, mieszczącej się przy ul. Kochanowskiego w Krakowie.

Natychmiast po wyzwoleniu Krakowa przez wojska radzieckie profesor przystąpił wraz z innymi do organizacji władz uniwersyteckich i zakładów naukowych, szczególnie geologicznego i paleontologicznego. Dłuższy czas (do 1949 r.), działalność dydaktyczna zakładu paleontologii odbywała się w trudnych warunkach lokalowych w gmachu przy ul. Anny 6. W 1946 r. F. Bieda zostaje mianowany profesorem zwyczajnym. Po powrocie na ul. Grodzką 53 zakład paleontologii powiększył się etatowo. Zakres prac naukowych obejmował duże i małe otwornice, faunę i stratyografię miocenu. W zakładzie wykonywano prace magisterskie, głównie z zakresu mikropaleontologii. W 1951 r. nastąpiła reorganizacja niektórych placówek naukowych. Zakład paleontologii został wraz z zakładem geologii i mineralogii przeniesiony do Wydziału Geologiczno-Poszukiwawczego Akademii Górniczo-Hutniczej. W zakładzie przemianowanym na katedrę został powołany zakład mikropaleontologii. Właściwe przeniesienie inwentarza katedry i zajęcie

lokalu w AGH odbyło się w 1957 r. Rozszerzył się zakres prac naukowych i dydaktycznych katedry. W 1967 r. prof. Bieda przeszedł na emeryturę.

Bardzo wcześnie, bo jeszcze jako student U.J. rozpoczął F. Bieda pracę naukową nad dużymi otwornicami, które stały się na długie lata przedmiotem Jego studiów. Inspiratorem tematycznym był prof. J. Grzybowski, który współpracował wówczas z krajowym przemysłem naftowym. Przy poszukiwaniach ropy konieczna była orientacja geologiczna w utworach fliszowych Karpat. Występujące w trzeciorzędzie fliszu numulity mogły być przydatne do ustalania stratygrafii utworów fliszowych. Zainteresowania F. Biedy sprawami naftowymi wyraziły się także Jego udziałem w spółce naftowej „Rzepiennik”.

Studia nad literaturą numulitową były prowadzone także na rocznych studiach zagranicznych, które odbył dzięki zasiłkowi z Funduszu Kultury Narodowej. Został jedynym specjalistą od dużych otwornic w Polsce. Treścią Jego licznych prac w pierwszym rzędzie było systematyczne rozpoznanie i nomenklatura materiału. Późniejsze lata doprowadziły do monograficznych opracowań z dołączeniem uwag o ekologii otwornic. Na drugim miejscu w pracach F. Biedy stały małe otwornice fliszu i miocenu, kredowe gąbki i wąsonogi miocenu. Prace naukowe prof. Biedy znalazły uznanie w kraju i zagranicą. Oprócz prac ściśle naukowych F. Bieda zajmował się chętnie pracami popularyzatorskimi z dziedziny geologii i paleontologii, co znalazło swój wyraz w odrębnych broszurach i artykułach w czasopiśmie. Okolicznościowo zajmował się historią zakładów naukowych i historią nauk geologiczno-paleontologicznych.

W zakresie dydaktyki i wychowania młodej kadry naukowej w pierwszym rzędzie należy podkreślić wykłady i ćwiczenia z paleontologii. Kiedy rozpocząłem pracę w zakładzie paleontologicznym w 1930 r. pod kierunkiem prof. W. Friedberga, wzorcem dla mnie w prowadzeniu ćwiczeń był Doktor Bieda. Ćwiczenia polegały na samodzielnym opisie i wykonaniu rysunku przydzielonych okazów, a także możliwie bliskim określeniu stanowiska systematycznego okazów przy pomocy dostarczonej literatury. Ta metoda okazała się właściwa i odpowiednia w zdobywaniu wiedzy przez studenta. Ten system ćwiczeń na długie lata pozostał uznany i stosowany w dydaktyce przedmiotu. Wykłady, które rozpoczął F. Bieda jako docent, a kontynuował przez długie lata jako profesor, odznaczały się wyczerpującym przygotowaniem źródłowym, przez co dla studentów, szczególnie o słabym przygotowaniu biologicznym, nie były łatwe do wchłaniania. Konieczne stawały się dodatkowe przygotowania poprzez kolokwia i ćwiczenia. Zapotrzebowanie na podręcznik dla studiów wyższych spowodowało podjęcie przez prof. Biedę trudnego zadania napisania dwutomowego podręcznika paleontologii.

W toku działalności naukowej profesor utrzymywał żywy kontakt i współpracę z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Był stałym członkiem Francuskiego Towarzystwa Geologicznego w Paryżu.

Jako kierownik Zakładu i prowadzący zajęcia dydaktyczne był prof. Bieda dość wymagający i konsekwentny w egzekwowaniu wiedzy u studentów. Przy kierowaniu pracami magisterskimi kładł nacisk na samodzielny wysiłek studen-

tów. W odniesieniu do personelu podwładnego okazywał wiele zrozumienia w wykonywaniu prac służbowych.

Usługowy charakter Katedry w ramach AGH, a także fama o trudnościach w studiach nad numulitami sprawiły, że profesor nie znajdował adeptów dla tych studiów, ani nie stworzył szkoły.

Znaczne zasługi położył prof. Bieda w dziedzinie organizacji pracy. W okresie międzywojennym był sekretarzem Towarzystwa Wiedzy Powszechnej przy U.J. W 1945 r. po ustąpieniu Niemców z Krakowa brał żywy udział w organizowaniu życia Uniwersytetu w trudnych warunkach lokalowych, przy braku aparatury i pomocy naukowych w znacznej części wywiezionych przez okupanta.

W latach 1947–51 Profesor był zaproszony do prowadzenia wykładów i ćwiczeń w Wyższej Szkole Pedagogicznej, potem w charakterze dziekana Wydziału Przyrodniczo-Geograficznego dał się poznać jako dobry organizator i wychowawca młodzieży. W latach 1951–57 został powołany na Przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Geologicznego, a od 1955 r. na Redaktora Rocznika tegoż towarzystwa. W uznaniu zasług położonych dla nauki i organizacji pracy Polskie Towarzystwo Geologiczne nadało Mu tytuł Członka honorowego.

Jako najważniejsze etapy biograficzne, kształtujące charakter prof. Biedy jako Człowieka, należy uznać ochotniczy udział we frontowych walkach Legionowych, otrzymane rany, inwalidztwo, nabyte choroby i trudne warunki życia w czasie studiów. Te elementy wyrobiły w Nim szereg cennych zalet jak cierpliwość, wytrwałość. Był człowiekiem poważnym, skromnym, uporządkowanym i solidnym w pracy, nieustępliwym, a nawet upartym w podejmowanych niejednokrotnie zamierzeniach. Nabywanie wiedzy i postępy w pracach naukowych ułatwiała Mu nadzwyczajna pamięć. W toku rozmów zadziwiał pamięcią dat, treści spotkań, wycieczek, wydarzeń różnej natury. W ważnych sprawach życiowych wykazywał dużo inwencji i energii. Warto tu wspomnieć o energicznym jego działaniu w latach międzywojennych, kiedy to w ramach reformy szkolnictwa wyższego nad Zakładem Paleontologicznym zawisła groźba likwidacji. Wówczas Jego interwencja u władz przyczyniła się do utrzymania zakładu. Uzupełnieniem Jego osobowości niech będzie wspomnienie o wycieczkach paleontologicznych, organizowanych dla studentów w okolicy Krakowa do odsłoneń bogatych w skamieniałości. Wówczas okazywał się bezpośredni, koleżeński, z przejawami prawdziwego humoru.

Wielką rolę w Jego życiu, jak sam przyznawał, odegrała Żona, z którą dzielił losy od 1921 r. Była Ona dla Niego prawdziwym Przyjacielem, ratującym Jego życie w okresach chorobowych. Poza sprawami gospodarczymi była Mu pomocna w kontynuowaniu Jego działalności naukowej.

Tragedią profesora była choroba płuc i powolna utrata wzroku i słuchu. Wady te utrudniały Mu prowadzenie działalności naukowej już po przejściu na emeryturę. Wkrótce pogarszający się stan zdrowia nie pozwalał Mu na opuszczanie domu, gdzie warunki pracy naukowej były już ograniczone. Po śmierci żony w 1979 r. profesor zdany był na korzystanie z płatnych usług, wyczerpujących Jego fundusze. Z wdzięcznością przyjmował odwiedziny kolegów i znajomych. Ostatnie miesiące przed śmiercią były dla Niego bardzo trudne. Wraz z ubytkiem sił ży-

ciowych z niecierpliwością oczekiwał nadejścia śmierci, która wyzwoliła Go 20 września 1982 r.

Profesor F. Bieda przeżył długie lata wypełnione trudem, pracą badawczą, dydaktyczną, popularyzatorską i organizacyjną. Zasługi Jego zostały należycie ocenione, a rezultaty będą wykorzystane.

Wyrazem uznania za Jego trud są liczne odznaczenia m.in. nagrody Szkolnictwa Wyższego, Polskiego Towarzystwa Geologicznego, Polskiej Akademii Nauk, Złota Odznaka Centralnego Urzędu Geologicznego, okolicznościowe medale i inne. Wśród tych odznaczeń należy wyróżnić Złoty Krzyż Niepodległości za Walkę Ojczyźnianą i Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

Pogrzeb Profesora odbył się dnia 25 września na cmentarzu rakowickim. Żegnali Go: liczna rodzina, przyjaciele, koledzy, pracownicy Katedry Paleontologii AGH, przedstawiciele instytucji naukowych i towarzystw naukowych. Nad grobem wspominano Jego zasługi.

Z żalem żegnamy Cię Profesorze i zapewniamy o zachowaniu w dobrej pamięci.

W. Krach

SUMMARY

Senior of Polish paleontologists, prof. Franciszek Bieda died in Cracow on September 20, 1982. He was the author of handbooks, as well as of scientific and popular-scientific publication well known and appreciated in Poland and abroad.

F. Bieda was born in Sowliny near Limanowa (in peasant's family) on December 17, 1896 and frequented secondary school in Nowy Sącz (1906–1916). In 1914 he joined as volunteer the Polish Legions, was wounded and got lung disease. In the meantime he obtained the maturity certificate and afterwards studied geology at the Jagiellonian University in Cracow, where under the supervision of prof. J. Grzybowski started to examine foraminiferids of the Carpathian Flysch. After accomplishing his University studies in 1921, F. Bieda was employed in the Paleontological Laboratory of this higher school and already in 1922 gained the Ph.D. degree. In 1932, after supplementary studies in France, he was nominated assistant professor and in 1933 – head of the Department of Paleontology of the Jagiellonian University. In 1935 F. Bieda was nominated extraordinary professor.

After the war prof. Bieda was very active in restitution of his department, devastated by nazi occupants and soon initiated scientific and didactic work, no matter of lack of proper instruments. In 1946 he was nominated ordinary professor. In 1951 the Department of Paleontology was incorporated into the Academy of Mining and Metallurgy in Cracow. In 1967 prof. Bieda was retired.

Prof. F. Bieda was an outstanding specialist of large foraminifera and of the Tertiary stratigraphy of the Carpathian Flysch. He was the author of an extensive textbook on paleontology and of several valuable scientific and popular-scientific papers. In the period 1951–1957 he was the president of the Polish Geological Society and for more fifteen years – the editor of its periodical *Annales de la Société Géologique de Pologne*. For several years he was also lecturer and dean in the Higher Pedagogical School in Cracow.

Prof. Bieda was distinguished with several decorations and prizes for his high scientific, didactic and organization achievements. He was not only an outstanding geologist but also a man of high morality and deeply human qualities.

translated by W. Narębski

SPIS PRAC PROF. DR. FRANCISZKA BIEDY

1928. Nummality i ortofragminy eocenu z Pasiecznej koło Nadwórnej. Nummulites et Orthophragmines dans l'Eocene de Pasieczna près de Nadworna. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 4: 170–201, Kraków.
1929. Nummality eocenu tatrzańskiego z okolicy Zakopanego. *II Zjazd Słow. Geogr. i Etnogr. w Polsce*, Kraków.
1929. Nummality trzeciorzędu pienińskiego pasa skalowego. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 6: 5, Kraków.
1930. Sur la faune des Nummulines trouvée dans les galets des conglomérates des Carpathes polonaises. *Bull. Intern. Acad. Pol. Sc., Math.-Nat.* B 1: 109–122.
1930. Remarques sur la nomenclature et la classification de certaines espèces de Nummulines. I-ère partie, *Ibidem.* 81–108.
1930. Sprawozdanie z badań geologicznych przeprowadzonych w lecie 1929 r. w okolicy Ciężkowic. *Pos. Nauk. Państw. Inst. Geol.* 27: 2, Warszawa.
1931. Egzotyki nummulinowe z Karpat Polskich. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 7: 152–191, Kraków.
1931. O kilku nummulinach z Karpat czechosłowackich. Sur quelques Nummulines des Carpathes Tchecoslovaques. *Věstn. Stat. Géol. Úst. ČSR* 7, 1: 58–74.
1931. Uwagi o nomenklaturze i systematyce niektórych gatunków nummulin. Remarques sur la nomenclature et la classification de certaines espèces de Nummulines. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 7: 55–78, Kraków.
1931. Próba stratygrafii trzeciorzędu Podhala. *Spraw. Państw. Inst. Geol.* 6, 4: 5, Warszawa (wspólnie z L. Horwitzem).
1931. O nalezu nummulinové fauny v okoli Jablonkova ve Slezsku a o staří subbeskydského flyše. *Věstn. Stat. Géol. Úst. Českoslov. Rep.* 8, 5: 5, Praha (wspólnie z D. Andrusovem).
1931. Przyczynek do znajomości wąsonogów miocenu polskiego. Contribution a la connaissance des Cirrhipedes du Miocène de la Pologne. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 7: 203–212, Kraków.
1932. Sprawozdanie z badań geologicznych wykonanych w r. 1931 na arkuszu Pilzno-Ciężkowice. *Pos. Nauk. Państw. Inst. Geol.* 33: 2, Warszawa.
1933. Remarques sur la nomenclature et la classification de certaines espèces de Nummulines. II-ème partie. *Bull. Int. Pol. Acad. Sc. Math.-Nat.* B, II: 177–187, Varsovie.
1933. Sur les Spongiaires siliceux du Sénonin des environs de Cracovie. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 7: 4–41, Kraków.
1933. Sur quelques Nummulines et Assilines d'Espagne. *Assoc. Étude Géol. de la Médit. Occid.* 3, 28: 1–18, Barcelona.
1935. Sprawozdanie z badań nad otwornicami fliszu pienińskiego. *Pos. Nauk. Państw. Inst. Geol.* 42: 2, Warszawa.
1935. Remarques sur la nomenclature et la classification de certaines espèces de Nummulines. III-ème partie. *Bull. Int. Acad. Pol. Sc. Math.-Nat.* B, II: 291–303, Varsovie.
1936. Miocen Brzozowej i Gromnika i jego fauna otwornicowa. Le Miocène de Brzozowa et de Gromnik et sa faune de Foraminifères. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 12: 255–275, Kraków.
1936. O gatunku *Nummulina puschi* d'Archiac. *L'Espèce Nummulina puschi* d'Archiac. *Biul. Inst. Geol.* 9, 2: 1–14, Warszawa.
1938. O numulinach z łupków menilitowych ze Seletyna na Bukowinie. *Spraw. Państw. Inst. Geol.* 9, 2: 5, Warszawa.
1939. Numuliny z fliszu magurskiego z okolic Limanowej. *Ibidem.* 14.
1946. Stratygrafia fliszu Karpat polskich na podstawie dużych otwornic La stratigraphie du Flysch des Carpathes polonaises basée sur les grande Foraminifères. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 16: 1–41, Kraków.
1948. Large Foraminifera in the Flysch Formation of the Polish Carpathians. *The Micropaleontologist* 2: 34–36, New York.
1948. Przyczynek do znajomości otwornic fliszu karpackiego. Contribution a la connaissance des Foraminifères du Flysch des Carpathes polonaises. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 17/1947/: 195–222, Kraków.
1950. O nowych i mało znanych otwornicach z fliszu Karpat polskich. Sur Quelques Foraminifères

- nouveaux un peu connue de flysch des Karpates polonaises. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 18/1948/: 151–166, Kraków.
1951. Starszy trzeciorzęd. Młodszy trzeciorzęd Przedgórze i Karpat. *Regionalna Geologia Polski* 1, 1: 1–68, Kraków.
1957. Z badań nad dużymi otwornicami górnego eocenu Karpat. Contribution a la connaissance des grands Foraminifères de l'Éocène supérieur des Karpates. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 25/1955/, 3: 203–212. Kraków.
1957. Fauna veľ'kých foraminifer vrchenho eocenu Slovenska. Die Fauna grosser Foraminifere im Obereozän der Slovakei. *Geol. Sbor. SAV* 8, 1: 29–64, Bratislava.
1958. W sprawie wieku piaskowca z Babiej Góry. *Kwart. Geol.* 2, 4: 18, Warszawa (wspólnie z M. Książkiewiczem).
1959. Numulity serii magurskiej polskich Karpat Zachodnich. Nummulites of the Magura Series (Polish Western Carpathians). *Biul. Inst. Geol.* 131: 1–30, Warszawa.
1959. Paleontologiczna stratygrafia eocenu tatrzańskiego i fliszu podhalańskiego. Paleontological stratigraphy of the Tatra Eocene and of the Podhale Flysch. *Biul. Inst. Geol.* 149: 215–221, Warszawa.
1959. Fauna veľ'kých foraminifer od Velkej Causy. Die Grossforaminiferenfauna von Vel'ka Causa. *Geol. Pr. Geol. Inst. D.Štura* 53: 97–101, Bratislava.
1960. Fauny numulitowe w eocenie tatrzańskim. Nummulitic faunas of the Tatra Eocene. *Biul. Inst. Geol.* 141: 5–19, Warszawa.
1960. Veľ'ke foraminifery priutesoveho flysa na Vychodnom Slovensku. Foraminiferen des Klippen-nahen in der Ostslowakei. *Geol. Pr. Geol. Inst. D. Štura* 18: 131–138, Bratislava.

REFERATY I PRACE Z HISTORII NAUKI

1948. Historia paleontologii w Polsce. *PAU, Historia nauki polskiej w monografiach*, 10: 1–39, Kraków.
1949. Jan Nowak jako paleontolog. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 19: 186–190, Kraków.
1950. Micropaleontology in Poland. *The Micropaleontologist* 4, 2: 12–13, New York.
1950. Zagadnienia mikropaleontologii w Polsce. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 20: 223–225, Kraków.
1951. Wilhelm Friedberg (1873–1941). *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 19,1: 27–32, Kraków.
1951. Jan Jarosz (1877–1944). *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 19(1949), 1: 55–61, Kraków.
1952. Micropaleontology in Poland. *The Micropaleontologist* 6, 1: 13–15, New York.
1953. Polska, kolebka mikropaleontologii. *Prz. Geol.* 9, 12: 385–388, Warszawa.
1954. Paleontologia w dziele St. Staszica „O ziemioródtwie Karpatów”. *Spraw. PAU* 52, 8(1951): 731–733, Kraków.
1954. Obecny stan mikropaleontologii fliszu karpackiego. *Prz. Geol.* 3, 3: 89–93, Warszawa.
1955. Duże otwornice we fliszu karpackim. *Prz. Geol.* 6: 268–274, Warszawa.
1955. Micropaleontology in Poland. *Micropaleontology* 1, 1: 101–102, New York.
1956. Z dwudziestym piątym tomem Rocznika Polskiego Towarzystwa Geologicznego. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 25, 1(1955): 3–8, Kraków.
1957. Micropaleontology: News report from Poland. *Micropaleontology* 3, 1: 90–92, New York.
1958. Micropaleontology: News report from Poland. *Micropaleontology* 4, 1: 122–125, New York.
1959. News report from Poland. *Micropaleontology* 5: 4, New York.
1959. Budowa komór embrjonalnych u numulitów jako cecha teksonomiczna. *Zjazd Zool. i Anat. Pol.* p. 3, Kraków.
1959. Uwagi na temat artykułu J. Szejn „Historia mikropaleontologii polskiej” *Kosmos* B: 4, Warszawa.
1960. News report from Poland. *Micropaleontology* 6: 4, New York.
1962. Czterdziestolecie Polskiego Towarzystwa Geologicznego 1921–1961. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 32, 1: 22, Kraków.
1962. W pięćdziesiątą rocznicę utworzenia Pracowni Paleontologicznej UJ. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 32, 4: 26, Kraków.

1962. Założenie pierwszej stacji geologicznej w Karpatach. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 32: 3, Kraków.
1963. Józef Grzybowski. *Wyd. Jubil. UJ* 10: 1–42, Kraków.
1976. Zarys dziejów paleontologii w Krakowie *Pr. Geol. Kom. Nauk. Geol. Oddz. Krak. PAN* 94: 1–128, Kraków – Warszawa.

RECENZJE DRUKOWANE

1947. H. Woods, Paleontology Invertebrate. *Wszechświat* 3: 95–96.
1948. J. Augusta U. Remeš, Uvod do všeobecne paleontologie. *Wszechświat* 1: 31–32.
1948. Rozwicie życia na Ziemi. *Wszechświat* 2: 63.
1949. M. Książkiewicz. Geologia dynamiczna, skrypt. *Wszechświat* 7: 223–224.
1952. J. Gołąb, Zasady zdjęć geologicznych. *Wszechświat*, s. 64.
1952. E. Passendorfer, Z wędrówek geologa. *Wszechświat*, s. 256.
1953. E. Passendorfer, Jak badamy przeszłość Ziemi. *Wszechświat* 9–10: 243.
1954. W. Bielecka, W. Pożaryski, Stratygrafia mikropaleontologiczna górnego malmu w Polsce środkowej. *Prz. Geol.* 11: 489, Warszawa.
1956. V. Pokorný, Zaklady zoologicke mikropaleontologie. *Prz. Geol.* 1: 39–40, Warszawa.
1959. V. Pokorný, Grundzüge der zoologischen Mikropaläontologie, T. 1. *Prz. Geol.* 3: 139–140, Warszawa.
1960. Uwagi o stratygrafii serii magurskiej okolic Milówki na południe od Żywca. *Kwart. Geol.* 4, 3: 15, Warszawa (wspólnie z K. Żytką).
1962. Facja wapienna w górnocenojskim fliszu Karpat polskich. Sur un facies calcaires dans l'Éocène supérieur du Flysch des Karpates polonaises. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 32, 2: 399–414, Kraków.
1963. Siódmy poziom dużych otwornic we fliszu Karpat polskich. Septieme niveau de grands Foraminifères dans le Flysch des Karpates polonaises. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 33, 1–3: 189–218, Kraków.
1963. Duże otwornice eocenu tatrzańskiego. Larger Foraminifères of the Tatra Eocene. *Pr. Inst. Geol.* 37: 7–141, Warszawa.
1963. Stratigraphie des Karpates externes polonaises. *Biul. Inst. Geol.* 181: 1–174, Warszawa (wspólnie z: S. Gerochem, L. Koszarskim, M. Książkiewiczem, K. Żytką).
1966. Duże otwornice z eocenu serii magurskiej okolic Babiej Góry. *Przew. XXXIX Zjazdu Pol. Tow. Geol. Babia Góra*, 60–70.
1966. Paleozoologia. Tom I: Część ogólna. Zwierzęta bezkręgowce. p. 662, Wyd. Geol., Warszawa.
1967. The beginning of micropaleontology in the flysch of the Polish Carpathians. *Biul. Inst. Geol.* 211: 283–290, Warszawa.
1967. Stratigraphy of the Magura Series around Babia Góra. *Biul. Inst. Geol.* 211: 293–320, Warszawa (wspólnie z A. Jednorowską i M. Książkiewiczem).
1968. Formacja numulityczna w Zachodnich Karpatach fliszowych. Formation nummulitique dans le Flysch des Karpates Occidentales. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 38, 2–3: 233–274, Kraków.
1969. Flysch Formation in the Tertiary of the Polish Carpathians. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 39, 1–3: 487–514, Kraków.
1969. Paleozoologia. Tom II. Strunowce, p. 582, Wyd. Geol., Warszawa.

PRACE POPULARYZACYJNE

1945. O morzach Prabałtyku. *Wszechświat* 1: 8–12.
1945. Etapy myśli ludzkiej w geologii i paleontologii. *Wszechświat* 4: 81–84.
1946. Psychozoikum, najnowsza era geologiczna. *Dziennik Polski* 30: 4 p.
1946. Użyteczne kopaliny pochodzenia organicznego. *Ibidem*, 154: 4 p.
1947. Zagadnienie wymierania organizmów. *Wszechświat* 1: 2–9.
1947. Kto zapisywał kronikę dziejów Ziemi. *Wiedza Powsz.* 41: 1–39, Warszawa.

1947. Co wiemy o początkach życia na Ziemi. *Ibidem*, 40: 1–18.
1947. Dzieje starożytne skorupy ziemskiej. *Ibidem*, 228: 1–43.
1948. Trylobity. *Wszechświat* 8: 227–233.
1948. Dewońskie ryby pancerne posiadały płuca. *Ibidem*, 10: 303–306.
1948. Mikropaleontologia. W 50 rocznicę nie wyzyskanego polskiego odkrycia naukowego. *Dziennik Polski* 93, 6 p.
1948. Średniowiecze dziejów Ziemi. *Wiedza Powsz.* 288: 1–44, Warszawa.
1948. Pierwszy okres ery nowożytniej Ziemi. *Ibidem* 289: 1–44.
1953. O nummulitach. *Vesmir* 32, 10: 343–344, Praha.
1955. Wiek Ziemi. *Wiedza i Życie* 22, 11: 745–751.
1957. Rozwój świata organicznego a zmiany warunków zewnętrznych. *Dziesięciolecie Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie 1946–1956*, 495–514, Kraków.
1959. Rola powieści fantastycznej w dziedzinie popularyzacji nauki. *Wszechświat* 4: 93–98.
1968. Metody określania wieku geologicznego. *Nauka dla Wszystkich* 59: 1–26, Oddz. Krak. PAN, Kraków.